

50 RAONS PER A ESTIMAR WITTGENSTEIN

Roland JACCARD

Roland Jaccard és un dels més significats filòsofs francesos contemporanis, autor de llibres com *La Temptació Nihilista* (1989) i *El Cementiri de la Moral* (1995). Aquest text és el darrer capítol del seu breu assaig: *L'Enquête de Wittgenstein*. (PUF, 1998). Traducció de R. Alcoberro.

1. Perquè el paper que més li agradava era el d'aristòcrata fracassat.
2. Perquè mai no va escriure «Heil Hitler» com Heidegger, ni va ser company de viatge del partit comunista com Sartre.
3. Perquè creia en l'amistat. Un amic, deia, és algú a qui es poden endilgar quilòmetres de "non-sense".
4. Perquè el fantasma d'Otto Weininger, profeta atormentat i suïcida de l'odi a si mateix, l'acompanyà fins a la mort.
5. Perquè va repudiar l'herència familiar que el feia un dels homes més rics d'Europa.
6. Perquè un dels rars consells morals que donava als seus alumnes era: «En la vida no s'ha de fer nosa».
7. Perquè calia bé prou algú par a netejar els estables d'Augies del món intel·lectual. Wittgenstein sempre va sentir-se sorprès d'haver estat designat per a aquesta tasca.
8. Perquè quan Bertrand Russell li anuncià que anava a crear una Organització mundial per la Pau i la Llibertat, Wittgenstein feu un riure burleta. «Suposo –digué aleshores Russell– que vosté s'estimaria més fundar una Organització mundial a favor de la Guerra i l'Esclavatge». I Wittgenstein s'hi mostrà calorosament d'acord: «Si, preferiria més aviat això».
9. Perquè proclamava que el filòsof no és ciutadà de cap comunitat d'idees. És aquesta mateixa estrangeria radical el que en fa un filòsof.
10. Perquè aconsellà a l'editor del *Tractatus...* afegir al llibre una dotzena de fulls en blanc perquè el lector hi pogués escopir-hi el seu odi per no haver-lo entès. Igualment li suggerí que imprimís a la coberta la data i hora de naixement per tal que els qui creuen en l'astrologia poguessin establir el seu horòscop.
11. Perquè el seu ideal era concentrar un núvol de filosofia en una gota de gramàtica.

12. Perquè es preguntava contínuament: què fer quan algú té un cert talent i aquest talent comença a desaparèixer. No val més desaparèixer amb ell?
13. Perquè quan va saber que patia un càncer de pròstata, el que el desolà no fou el diagnòstic, sinó que el metge li digués que hi havia una teràpia eficaç: «No tinc cap ganes de continuar vivint» li confessà.
14. Perquè deia: «Les meves reflexions són com aquests anuncis que es posen als llocs de venda de bitllets en les estacions angleses: "Is your journey really necessary?" Com si algú, llegint això hagués de dir: "On second thoughts, no"».
15. Perquè mai no va portar corbata.
16. Perquè considerava la bomba atòmica com un medicament amargant però saludable.
17. Perquè, fidel en això a Schopenhauer, considerava criminal fer nens, explicant un dia a una joveneta enamorada d'ell que això volia dir senzillament, de fet, portar un ésser de més a aquest món miserable. Considerava igualment que, de totes maneres, els éssers humans viuen massa.
18. Perquè tenia una consciència exacerbada dels seus pecats, sense cap esperança de redempció. No es podia imaginar Déu de cap altra manera que com un jutge implacable.
19. Perquè trobava vulgar tota forma d'argumentació filosòfica. No volia, confià a Russell, embrutir una flor amb les mans cobertes de fang.
20. Perquè es plantejava la qüestió: «On va el present quan esdevé passat i on és el passat?» Vet aquí, deia, una de les fonts principals de dificultats filosòfiques.
21. Perquè hi ha estranyes afinitats entre Wittgenstein i Thelonius Monk. No es poden imitar ni l'un ni l'altre —són massa complicats, massa personals. Són dos músics del silenci.
22. Perquè Ingerborg Bachmann li va dedicar la seva tesi de doctorat.
23. Perquè Isabelle Huppert dona un curs sobre Wittgenstein a "Malina", el film de Werner Schroeter.
24. Perquè el film de Michel Hancke: "71 fragments d'una cronologia de l'atzar" està directament inspirat per la seva filosofia; i el de l'anglès Derek Jarman, titulat "Wittgenstein" és la seva biografia.
25. Perquè veia en Freud un dels grans demiürgs estètics de la modernitat, que no tan sols ha canviat la nostra mirada sinó que ha creat un ull nou.
26. Perquè deia que en filosofia guanya la cursa qui és capaç de córrer més lentament. O també qui arriba el darrer a la meta. «Els filòsofs, va escriure, s'haurien de saludar entre ells d'aquesta manera: "Pren-te temps"».
27. Perquè quan li preguntaven perquè feia filosofia responia que no servia per a res més i que, a més, filosofant tan sols es feia mal a si mateix.

28. Perquè tenia el sentiment profund d'estar de més en aquest món i sentia vergonya de no gosar suïcidar-se.
29. Perquè era de la mateixa família que Louise Brooks, una altra schopenhauriana inscrita a l'Escola de la Renúncia, que preguntava als vianants si podien indicar-li el camí de l'infern i que cremava les seves confessions per por d'entabanar-se ella mateixa.
30. Perquè preferia les novel·les dolentes a les bones –els seus pressentiments ombrívols estaven justificats– i perquè aquesta frase de Gottfried Keller figurava entre les seves citacions predilectes: «No oblidis mai, quan tot va bé, que res no obliga a què sigui així».
31. Perquè en una conferència memorable va amenaçar Karl Popper amb un atidor.
32. Perquè sense ell no s'hauria escrit "El Nebot de Wittgenstein", aquesta obra mestra de Thomas Bernhard.
33. Perquè considerava absurd llegir articles de filosofia a la cèlebre revista "Mind" quan hi havia molta més substància a les novel·les de lladres i serenos publicades per Street and Smith.
34. Perquè una de les seves expressions predilectes era: «Leave the bloody thing alone» ["No emprenyis això"], que pronunciava en un to d'èmfasi solemne, i que significava, si fa no fa, que les coses ja estaven bé com estaven i que, sobretot, no calia intentar de canviar res.
35. Perquè quan acabava una de les seves classes se n'anava pitant al cine més proper a veure un western o una comèdia musical. Sempre s'asseia a la primera fila.
36. Perquè tenia consciència que el treball en filosofia és, abans que res, un treball sobre un mateix. Tan sols s'escriu des de l'alçada en què s'està.
37. Perquè donava aquest consell: «No juguis mai amb les fondàries d'altri!».
38. Perquè deia: «Sobre tot, que no et faci vergonya proferir absurditats! Tan sols has d'estar atent a la teva propia absurditat».
39. Perquè menyspreava l'ensenyament de la filosofia a la universitat, del qual deia: «que no podia ser un treball honest sinó per un autèntic miracle».
40. Perquè era un expert en l'art de resistir al joc trampós dels discursos. Si Diògenes refusà el llenguatge dels filòsofs a través del llenguatge dels pallassos, Wittgenstein va encendre la foguera de les nostres vanitats filosòfiques.
41. Perquè detestava la vulgarització filosòfica que porta la gent a creure que comprenen el que no poden comprendre.
42. Perquè, amb més de cinquanta anys, encara era capaç de viure històries d'amor horriblement complicades amb jovenets.

43. Perquè considerava que és molt més difícil i més digne pensar, o intentar pensar, la pròpia vida que resoldre problemes de lògica. De què serveix ser un lògic, si encara no s'és un home? es preguntava.
44. Perquè era un monjo mancat, cosa que no ha escapat al seu millor biògraf... amb el cognom predestinat de Monk.
45. Perquè va provocar la còlera de Gilles Deleuze que, metamorfosejat de procurador, l'acusà de voler assassinar la filosofia.
46. Perquè durant la Primera Guerra Mundial es va oferir voluntari per a les missions més perilloses. Pensava que la por neix d'una concepció falsa de l'existència. A les trinxeres llegia Tolstoi, Schopenhauer i Nietzsche.
47. Perquè deia que només pensant coses més boges que els filòsofs es poden resoldre els seus problemes.
48. Perquè convidat a donar una conferència al Cercle de Viena, cau del positivisme més radical, preferí llegir els poemes místics de Rabindranath Tagore.
49. Perquè pensava que estar assedegat d'honors és la mort del pensament.
50. Perquè respongué a Russell que el dissuadia de viure tot sol durant dos anys a Noruega, que prostituïa el seu esperit parlant amb gent intel·ligent: «Jo lo vaig dir que hi havia molta ombra, explica Russell, i em va replicar que detestava la llum. Jo li vaig dir aleshores que estava boig i ell em digué: "Déu me'n guard de la salut mental"». Tot Wittgenstein està en aquesta frase.